

УДК 378.22.011

DOI: 10.36550/2415-7988-2023-1-211-72-77

БАБЕНКО Тетяна Василівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5085-2779>
e-mail: babenkot80@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ АНДРОГОГІЧНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ

У статті розкрито сутність андрогогічного підходу та проаналізовано можливості його використання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Звертається увага на з'ясування сутності понять «освіта дорослих» та «андрагогіка», які часто вживаються як синоніми. Встановлено, що поняття «андрагогічний підхід» утворено від поняття «андрагогіка» та запозичено в українську мову із зарубіжних, передусім англомовних джерел. Андрогогіка складає теоретичну основу навчання дорослих.

Авторами наголошено, що предмет та методи андрогогіки формулювалися внаслідок виявлення специфічних особливостей організації освітнього процесу для дорослих порівняно з дітьми. На основі здійсненого аналізу виявлено такі відмінні риси: дорослому належить провідна роль у процесі свого навчання; дорослий учень прагне самореалізації, самостійності, самоврядування; дорослий має життєвий (побутовий, соціальний, професійний) досвід, який може бути використаний як важливе джерело навчання його самого, та його колег; доросла людина навчається для вирішення важливої життєвої проблеми та досягнення конкретної мети; дорослий розраховує на невідкладне застосування отриманих під час навчання вмінь, навичок, знань та якостей; навчальна діяльність учня значною мірою детермінується тимчасовими, просторовими, побутовими, професійними, соціальними чинниками, які або обмежують, або сприяють процесу навчання; процес навчання дорослого організований у вигляді спільної діяльності на всіх його етапах: діагностики, планування, реалізації, оцінювання та, певною мірою, корекції результатів навчальної діяльності.

У публікації розкрито зміст і структуру андрогогічного підходу, які містять: вимоги до діяльності, принципи, форми і методи організації професійної перепідготовки й умови їх ефективного застосування (врахування індивідуальних особливостей, перебудову техніки взаємодії викладача зі студентами, самостійне навчання, спільну діяльність, опору на життєвий і професійний досвід, розвиток освітніх потреб тощо).

Під андрогогічним підходом у підвищенні кваліфікації педагогів автори розуміють сукупність таких компонентів, як мета, принципи освіти дорослих, методи, прийоми, засоби підвищення кваліфікації, що ґрунтуються на відмінних рисах дорослих учнів.

Обґрунтовано, що підвищення кваліфікації педагогів з використанням андрогогічного підходу спирається такі принципи навчання дорослих: принцип самостійного навчання; принцип кооперативної діяльності; принцип опори на досвід; індивідуалізація навчання; системність навчання; контекстність навчання; принцип актуалізації результатів навчання; принцип ефективності навчання; принцип розвитку освітніх потреб; принцип рефлексивності (усвідомленості).

Ключові слова: андрогогіка, освіта дорослих, андрогогічний підхід, підвищення кваліфікації педагогів, андрогогічна модель навчання.

BABENKO Tetyana Vasylivna –

candidate of pedagogy, docent of the Department of Pedagogy
and Special Education of the Volodymyr Vynnychenko
Centralukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5085-2779>
e-mail: babenkot80@gmail.com

USING AN ANDROGOGICAL APPROACH IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS

The article reveals the essence of the androgogical approach and analyzes the possibilities of its use in the system of professional development of pedagogical employees. Attention is drawn to clarifying the essence of the concepts «education of adults» and «andragogy», which are often used as synonyms. It has been found that the concept of «androgogical approach» is derived from the concept of andragogy and borrowed into the Ukrainian language from foreign, primarily English-language sources. Andragogy constitutes the theoretical basis of adult learning.

The authors noted that the subject and methods of andragogy were formulated due to the identification of specific features of the organization of the educational process for adults compared to children. Based on the carried out analysis, the following distinctive features were identified: the adult has a leading role in the process of his education; an adult student strives for self-realization, independence, and self-determination; an adult has life (domestic, social, professional) experience that can be used as an important source of learning for himself and his colleagues; an adult learns to solve an important life problem and achieve a specific goal; the adult counts on the immediate application of skills, knowledge and qualities acquired during

training; the student's educational activity is largely determined by temporal, spatial, domestic, professional, social factors that either limit or facilitate the learning process; the adult learning process is organized as a joint activity at all its stages: diagnosis, planning, implementation, evaluation and, to some extent, correction of the results of educational activities.

The publication reveals the content and structure of the andragogic approach, which includes: requirements for activity, principles, forms and methods of organizing professional retraining and the conditions for their effective application (taking into account individual characteristics, restructuring the technique of teacher interaction with students, self-directed learning, joint activity, reliance on life and professional experience, development of educational needs, etc.).

The authors understand the andragogical approach in improving the qualifications of teachers as a set of such components as the goal, principles of adult education, methods, techniques, means of advanced training based on the distinctive features of adult students.

It is substantiated that the professional development of pedagogical employees using the andragogic approach is based on the following principles of adult education: the principle of independent learning; the principle of cooperative activity; the principle of relying on experience; individualization of training; systematic learning; contextual training; the principle of updating learning outcomes; the principle of training efficiency; the principle of development of educational needs; the principle of reflectivity (awareness).

Key words: andragogy, education of adults, an androgical approach, professional development of pedagogical employees, andragogic model of education.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний світ вимагає суттєвих змін у галузі освіти. Реформа освіти в Україні передбачає забезпечення якості освіти на всіх рівнях: від дошкільної – до вищої та освіти дорослих. За кожним з них реалізуються основні завдання – перетворити українську освіту на інноваційне середовище, де впроваджується компетентнісний підхід та інтеграція освітніх галузей. Заклади освіти мають готувати відповідальних громадян, творчих, активних та підприємливих. Високий рівень освітнього процесу мають забезпечувати висококваліфіковані педагогічні працівники, вимоги до компетентностей яких затверджено державними стандартами. Щоб відповідати кваліфікаційним стандартам, педагоги мають опановувати нові та вдосконалювати раніше набуті компетентності в межах своєї професійної діяльності або галузі знань [2, 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми освіти дорослих розглядали такі зарубіжні дослідники, як С. Вернер, Т. Грехем, Д. Кемпбел, А. Роджерс, С. Хоул та інші. Окремі аспекти освіти дорослих у сучасній українській освіті досліджували В. Бабійчук, С. Болтівець, В. Даниленко, Р. Дронікова, Н. Клокар, Б. Матвієнко, Н. Ничкало, Л. Сергеєва, Л. Сігаєва, Т. Сорочан та інші.

Мета статті – розкрити сутність андрогогічного підходу та проаналізувати можливості його використання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Новий зміст освіти вимагає сучасних підходів до професійного розвитку педагогічних працівників. Все це актуалізує проблему пошуку нових методологічних основ підвищення кваліфікації педагогів, досягнення нових результатів. Ми вважаємо, що розв'язати поставлене завдання дозволить андрагогічний підхід.

У контексті нашого дослідження виникає необхідність з'ясувати поняття «освіта

дорослих» та «андрагогіка», які часто вживаються як синоніми. Уперше поняття «освіта дорослих» визначив Комітет під керівництвом А. Сміта (A. Smith) у 1919 р., згідно з яким освіта дорослих обмежувалась дисциплінами загальнокультурного гуманітарного циклу і пригнічувала професійно-технічний елемент, тобто виконувала компенсаторну функцію (ліквідувала прогалини у базовій освіті дорослих). На Генеральній конференції ЮНЕСКО в Найробі (Кенія) у 1976 р. в «Рекомендаціях про освіту дорослих» було прийнято таке визначення дефініції, що аналізується: «освіта дорослих означає весь комплекс організованих процесів освіти, формальних або інших, що продовжують або поповнюють освіту, яку отримують у школах, вищих навчальних закладах, а також практичне навчання. На основі цих процесів особи, які розглядаються як дорослі члени суспільства, частиною якого вони є, розвивають свої здібності, збагачують знання, підвищують технічну й професійну кваліфікацію або отримують нову орієнтацію і змінюють погляди чи поведінку з подвійною перспективою – всебічного особистого розвитку та участі у збалансованому й незалежному соціальному, економічному та культурному розвитку» [3].

Поняття «андрагогічний підхід» утворено від поняття «андрагогіка» та запозичено в українську мову із зарубіжних, передусім англійських джерел. Андрогогіка складає теоретичну основу навчання дорослих. Педагогічний енциклопедичний словник дає тлумачення терміну «андрагогіка» від грецьких слів андрос – доросла людина і агоге – керівництво, виховання. Вперше поняття «андрагогіка» застосував 1833 року німецький історик освіти А. Капп для позначення науки, що займається проблемами освіти дорослих. У ХІХ столітті термін майже не використовували, оскільки освіта дорослих і, відповідно, наука, що його обґрунтовує, ще не були розвинені. Разом із терміном «андрагогіка» у педагогічній літературі використовуються: «педагогіка дорослих»,

«педагогіка додаткової освіти дорослих», «теорія освіти дорослих», «теорія навчання дорослих». Остаточне формування основ андрагогіки було здійснено у 1970-х роках у роботах видатного американського вченого Малколма Ноулса, який видав фундаментальну працю «Сучасна практика освіти дорослих. Андрагогіка проти педагогіки», у якому сформулював основні положення нового підходу [6].

Основоположники андрагогіки виходили з того, що існують принципові відмінності між дорослою і недорослою людиною взагалі і в процесі навчання, зокрема. Предмет та методи андрагогіки формувалися внаслідок виявлення специфічних особливостей організації освітнього процесу для дорослих порівняно з дітьми. На основі здійсненого аналізу було виявлено такі відмінні риси:

1. Дорослому належить провідна роль у процесі свого навчання.

2. Дорослий учень прагне самореалізації, самостійності, самоврядування.

3. Дорослий має життєвий (побутовий, соціальний, професійний) досвід, який може бути використаний як важливе джерело навчання його самого, та його колег.

4. Доросла людина навчається для вирішення важливої життєвої проблеми та досягнення конкретної мети.

5. Дорослий розраховує на невідкладне застосування отриманих під час навчання вмінь, навичок, знань та якостей.

6. Навчальна діяльність учня значною мірою детермінується тимчасовими, просторовими, побутовими, професійними, соціальними чинниками, які або обмежують, або сприяють процесу навчання.

7. Процес навчання дорослого організований у вигляді спільної діяльності на всіх його етапах: діагностики, планування, реалізації, оцінювання та, певною мірою, корекції результатів навчальної діяльності [6].

Зміст і структура андрагогічного підходу містять: вимоги до діяльності, принципи, форми і методи організації професійної перепідготовки й умови їх ефективного застосування (врахування індивідуальних особливостей, перебудову техніки взаємодії викладача зі студентами, самостійне навчання, спільну діяльність, опору на життєвий і професійний досвід, розвиток освітніх потреб тощо) [1, с. 13].

Ми погоджуємося з дослідницею І. Левченко, яка трактує андрагогіку як теорію й методику навчання дорослих. Вона сформулювала такі особливості андрагогічного підходу:

- провідна роль у процесі навчання належить дорослому учню, який прагне до самореалізації;

- дорослий учень володіє досвідом, який він використовує в процесі навчання;

- процес навчання дорослого організовується у вигляді його спільної діяльності із викладачем;

- дорослий учень невідкладно використовує отримані знання, вміння і навички в процесі навчання [4].

Розглянемо основні положення теорії навчання дорослих через зіставлення педагогічної та андрагогічної моделей навчання. У найзагальнішому вигляді основоположники андрагогіки вважають, що у педагогічній моделі навчання домінуюче становище займає вчитель, тобто, той, хто навчає. Саме він визначає всі параметри процесу: цілі, зміст, форми та методи, засоби та джерела навчання. У силу об'єктивних факторів (несформованості особистості, залежного економічного та соціального становища, відсутності життєвого досвіду та серйозних проблем, для розв'язання яких необхідно вчитися) учень у педагогічній моделі займає підлегле, залежне становище та не має можливості серйозно впливати на планування та оцінювання процесу навчання. Його участь у реалізації навчання досить пасивна, його основна роль – це сприйняття соціального досвіду, що передається вчителем. В андрагогічній моделі провідна роль належить самому учню. Дорослий – повноправний учасник, один із рівноправних суб'єктів процесу навчання. З точки зору андрагогіки дорослі учні, які відчувають глибоку потребу в самостійності (хоча в деяких ситуаціях вони можуть бути тимчасово залежні від будь-кого), повинні відігравати провідну роль у процесі своєї освіти.

Завдання вчителя зводиться до того, щоб заохочувати та підтримувати розвиток та прагнення до самореалізації, надавати допомогу у визначенні параметрів навчання та пошуку інформації. Основною характеристикою процесу навчання стає процес самостійного пошуку знань, умінь, навичок та формування компетентностей. В андрагогічній моделі стимулом навчання повинен стати значний особистий та професійний досвід дорослого слухача. Функцією викладача стає надання допомоги у виявленні життєвого та професійного досвіду останнього. Тому основними повинні стати такі форми занять: лабораторні експерименти, дискусії, вирішення конкретних завдань, проекти, різні види ділових ігор.

Значення досвіду учня в педагогічній моделі невелике. Він може бути використаний лише як відправна точка навчання. Основне значення має досвід викладача чи автора підручника. Відповідно, основними видами технології навчальної діяльності є передавальні. У рамках педагогічної моделі готовність учня до навчання визначається переважно зовнішніми причинами: примусом, тиском суспільства (сім'ї, друзів) на людину, загрозою життєвої невдачі у разі відмови тощо. Учні згодні і змушені вивчати одні й самі предмети, тому їхнє навчання можна

будувати за стандартом, що передбачає одноманітне поступове вивчення окремих, пов'язаних між собою дисциплін.

В андрагогічній моделі готовність учнів визначається їх потребою у вивченні чогось для вирішення конкретних проблем. І тут завдання викладача у тому, щоб створити учню сприятливі умови, забезпечити його необхідними методами і засобами, які б допомогли йому задовольнити свої потреби.

Навчальні програми за андрагогічного підходу мають бути побудовані за принципом їх можливого застосування у житті. Основою організації освітнього процесу стає індивідуалізація навчання, яка має конкретні цілі для кожного учня.

У педагогічній моделі учні орієнтуються на придбання знань про запас, знаючи заздалегідь, що більшість з них, якщо і знадобиться їм у житті, то пізніше. Їхньою метою стає заучування якомога більшої кількості інформації, набуття умінь, навичок та якостей «про запас», без конкретного зв'язку з практикою. У рамках андрагогічної моделі учні прагнуть застосувати отримані знання та навички вже сьогодні, щоб діяти ефективніше. Відповідно курс навчання будується з урахуванням розвитку певних компетентностей учнів і орієнтується вирішення їхніх життєвих завдань.

Таким чином, андрагогічна модель навчання передбачає та забезпечує активну діяльність учнів, їх високу мотивацію та, отже, високу ефективність процесу навчання.

Андрагогіка розглядає такі категорії, як: «людина» (у її цілісності на етапі життєдіяльності, що характеризується як дорослість); «дорослість» (якість, що задає віковий та соціальний діапазон специфіки дорослої людини як суб'єкта навчання); «освіта» (соціокультурний механізм цілеспрямованого розвитку та формування людської якості (образу) на основі систематизованого у змістовному та процесуальному контекстах навчання та виховання); «освіта дорослих» (що у контексті безперервної освіти означає процес професійно-особистісного становлення людини); «безперервна освіта» (освіта, що співвідноситься з цілісним простором життєдіяльності людини); «андрагог» (загальна назва для фахівців, зміст роботи яких пов'язаний зі сферою навчання дорослих).

Андрагогіка як наука концентрує увагу на особливостях у створенні та реалізації освітнього процесу, які притаманні дорослим учням. Дорослий, що навчається як суб'єкт освіти, характеризується рядом особливостей, що відрізняють його від дітей. Вони зумовлені вже наявною освітою, досвідом професійної діяльності, життєвим досвідом та ін.

При визначенні шляхів удосконалення підвищення кваліфікації слід враховувати специфіку педагогічної системи освіти дорослих,

а саме: суб'єкта освіти – педагога як дорослого; підходів, принципів, цілей, завдань та змісту освіти дорослих; форм, методів, технологій освіти дорослих – викладачів-андрагогів. Крім того, у підвищенні кваліфікації дорослим є і той, хто навчається, і той, хто навчає. Це визначає вимоги до андрагога-викладача. Він повинен бути фахівцем у галузі андрагогіки, експертом у галузі технологій освіти дорослих, модератором, співавтором проекту навчальної діяльності, тьютором, організатором спільної діяльності, рефлексії навчального процесу та участі кожного у ньому; консультантом, фасилітатором, який забезпечує психологічний, методичний, педагогічний супровід навчальної діяльності дорослих.

Проектування навчального процесу освіти дорослих (підвищення кваліфікації педагогів) та конструювання його технологій та змісту базуються на ідеях діяльнісної парадигми, що реалізується в рамках моделі підвищення кваліфікації педагогів на основі андрагогічного підходу та принципів освіти дорослих. Андрагогічний підхід у підвищенні кваліфікації педагогів ґрунтується на специфічних ознаках дорослих учнів. Дорослий у процесі навчання займає активну позицію (мотивований, має уявлення, що хоче дізнатися); має установку на самореалізацію, самоврядування, саморозвиток; має соціальний, культурний, професійний досвід, що може бути як джерелом, так і перешкодою його розвитку; відчуває потребу у придбанні знань, компетентностей; орієнтований на отримання актуального знання; зацікавлений у здобутті освіти з мінімальними ресурсними витратами (часу, сил грошових коштів тощо); дорослий – рівноправний суб'єкт управління освітнім процесом, включаючи всі етапи проходження підвищення кваліфікації (цілепокладання, планування, організація, реалізація, контроль та корекція результатів підвищення кваліфікації педагогів). Навчальний процес освіти дорослих будується на основі технологій, зумовлених принципами особистісно орієнтованої освітньої парадигми, що враховують закономірності природного розвитку дорослого учня, що розвивають культуру цілісної життєдіяльності особистості, реалізують потреби в самоідентифікації, створюють умови для набуття сенсу освіти і самоосвіти.

Підвищення кваліфікації педагогів з використанням андрагогічного підходу спирається такі принципи навчання дорослих:

Принцип самостійного навчання. Самостійна діяльність є основним видом навчальної діяльності дорослих. Під цим розуміється не проведення будь-якої роботи як виду навчальної діяльності, а самостійне здійснення учнями свого навчання. Дорослі хочуть бути відповідальними за своє життя і відповідати за прийняті ними рішення. Їм

необхідно брати участь у виборі та плануванні їхнього власного процесу навчання, вони прагнуть бути залученими до цього процесу.

Принцип кооперативної діяльності, що передбачає спільну діяльність учня з викладачем, а також з колегами з планування, реалізації, оцінювання та корекції процесу навчання.

Принцип опори на досвід (побутовий, соціальний, професійний), що використовується як одне з джерел навчання.

Індивідуалізація навчання. Відповідно до цього принципу кожен створює власну програму навчання, орієнтовану на конкретні освітні потреби та цілі, враховує його досвід, рівень підготовки, психофізіологічні та когнітивні особливості.

Системність навчання. Цей принцип передбачає дотримання відповідності цілей, змісту, форм, методів, засобів навчання та оцінювання результатів навчання.

Контекстність навчання. Згідно цього принципу навчання будується з урахуванням професійної, соціальної, побутової діяльності учня та його просторових, тимчасових, професійних, побутових факторів.

Принцип актуалізації результатів навчання. Цей принцип передбачає невідкладне застосування практично набутих знань, умінь, навичок, якостей.

Принцип ефективності навчання. Він означає надання учню свободи вибору цілей, змісту, форм, методів, джерел, коштів, термінів, часу, місця навчання, оцінювання результатів навчання.

Принцип розвитку освітніх потреб. Згідно з цим принципом, по-перше, оцінювання результатів навчання здійснюється шляхом виявлення реального ступеня засвоєння навчального матеріалу та визначення тих, без опанування якими неможливе досягнення поставленої мети;

Принцип рефлексивності (усвідомленості). Він означає осмислення учнями і викладачем всіх параметрів процесу навчання та своїх дій щодо його організації.

Під андрагогічним підходом у підвищенні кваліфікації педагогів ми розуміємо сукупність таких компонентів, як мета, принципи освіти дорослих, методи, прийоми, засоби підвищення кваліфікації, що ґрунтуються на відмінних рисах дорослих учнів. Андрагогічний підхід у підвищенні кваліфікації дозволяє виділити специфічність діяльності навчального (викладача) та учня (педагогів) та регулювати процес навчання у вигляді андрагогічної моделі підвищення кваліфікації педагогів. На основі отриманих даних реалізували такі організаційно-педагогічні умови підвищення кваліфікації педагогів у контексті андрагогічного підходу: розробили та впровадили андрагогічну модель підвищення кваліфікації педагогів (мета, принципи освіти дорослих, зміст, організаційні

форми, методи, прийоми, засоби навчання, програмно-методичні засоби, критерії ефективності), використовували андрагогічні технології підвищення кваліфікації педагогів (технології модульного навчання, модерації, активного навчання та ін.); організували спеціальну підготовку викладачів (викладача-андрагога) до здійснення підвищення кваліфікації в контексті андрагогічного підходу. Експериментальною базою нашого дослідження є Центр досконалості викладання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, який здійснює провадження освітньої діяльності з підвищення кваліфікації науково-педагогічних, педагогічних працівників, тренерів, практичних психологів у закладах освіти.

Андрагогічна модель підвищення кваліфікації педагогів дозволила нам врахувати вікові, психологічні, соціальні особливості учасників і стала основою для побудови навчального процесу. В андрагогічній моделі підвищення кваліфікації у педагогічних працівників підвищилася відповідальність за процес навчання, вони частіше зверталися до свого досвіду, зберігали високу мотивацію до навчання, вносили певні корективи у процес підвищення кваліфікації. Забезпечувалася реальна взаємодія учня та викладача, починаючи з планування процесу навчання до його рефлексії, передбачався зворотний зв'язок та необхідне коригування навчального процесу.

Висновок та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, андрагогічна модель підвищення кваліфікації педагогів дає можливість побудувати процес підвищення кваліфікації, який задовольняє потреби дорослих учнів, розкриває їх можливості якнайкраще, гарантуючи просування педагогів за індивідуальними освітніми траєкторіями. Андрагогічна підготовка викладачів, педагогів (дорослих) орієнтує на освіту протягом життя, оскільки передбачає постійне використання різних видів самоаналізу: самотестування, рефлексії, самооцінки, самопроєктування, самокорекції тощо.

Перспективою подальших розвідок напрямку є вивчення ролі андрагогічного підходу у підвищенні професійної компетентності фахівця відповідно до вимог часу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Біда О. А., Орос І. І., Чичук А. П. Застосування андрагогічного підходу при підготовці фахівців у ЗВО. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2022. Випуск 205. С. 12–17.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII Режим доступу:
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Коваленко С. М. Тенденції розвитку освіти дорослих в Англії (остання чверть XX – початок XXI ст.): дис.. канд. пед. наук. Житомирський державний університет ім. І. Франка, Житомир, 2005. 326 с.

4. Левченко І. Освіта дорослих як наукова проблема. *Гуманітарний вісник*. 2012. № 25. С. 86–91.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>

6. Knowles M. S. *Andragogy in Action: Applying Modern Principles of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass, 1984. 328 p.

REFERENCES

1. Bida, O. A., Oros, I. I., Chychuk, A. P. (2022). Zastosuvannya androhohichnoho pidkhodu pry pidhotovtsi fakhivtsiv u ZVO [Application of the androgogical approach during the training of specialists in establishments of higher education]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedagogichni nauky [Proceedings. Series: Pedagogical sciences]*. Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University. Vypusk 205. Kropyvnytskyi. [in Ukrainian]

2. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine “On education”] from 05.09.2017 №2145-VIII Retrieved from: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian]

3. Kovalenko, S. M. (2005). *Tendentsii rozvytku osvity doroslykh v Anhlii (ostannia chvert XX – pochatok XXI st.)* [Trends in the development of adult education in England in last quarter of XX – beginning of XXI cent.]: thesis for... Cand. ped. Sciences degree. Zhytomyrskiy derzhavnyi universytet im. I. Franka [I. Franko Zhytomyr State University]. [in Ukrainian]

4. Levchenko, I. (2012). *Osvita doroslykh yak naukova problema*. *Humanitarnyi visnyk [Adult education as a scientific problem. Humanitarian Herald]*. No. 25. Kyiv. [in Ukrainian]

5. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]* from August 21. 2019. № 800 «Deiaki pytannia pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv» [Some issues of certification training of pedagogical and science-pedagogical workers]: Retrieved from: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]

6. Knowles, M. S. (1984). *Andragogy in Action: Applying Modern Principles of Adult Learning*. San Francisco. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БАБЕНКО Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

Наукові інтереси: соціально-професійне становлення педагога.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

BABENKO Tetyana Vasyilivna – candidate of pedagogy, docent of the Department of Pedagogy and Special Education of the Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State University.

Scientific interests: socio-professional development of the teacher.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2023 р.

УДК 378.096 (477.83)

DOI: 10.36550/2415-7988-2023-1-211-77-83

БАЛАНУЦА Олександр Олександрович –

доктор педагогічних наук,

Надзвичайний і Повноважний Посол України в Кувейті

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3470-9486>

e-mail: balanutsa.alex@gmail.com

КОГНІТИВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ДИПЛОМАТА

При підготовці дипломатів потрібно розуміти, що ми готуємо специфічні кадри, які мають часом контактувати з дипломатами інших країн, які традиційно належать до елітарних кіл і мають блискучу освіту. Завдання дипломатичної освіти підготувати не тільки належного рівня фахівця, але й особистість, яка б гідно відстоювала інтереси країни та представляла її на міжнародній арені.

У статті розкрито значення когнітивно-інтелектуального компонента у підготовці майбутнього дипломата як детермінанти формування їх професійного потенціалу.

Встановлено, що когнітивно-інтелектуальний (змістовий) компонент у підготовці майбутнього дипломата пов'язаний із пізнавальною сферою особистості, що є необхідною для продуктивної дипломатичної діяльності.

Рівень когнітивно-інтелектуального компонента професійної компетентності майбутніх дипломатів залежить від мотивації, здібностей і задатків особистості, наявності спеціальних знань, які відображають специфіку професійної дипломатичної діяльності.

Когнітивно-інтелектуальний компонент актуалізує мотиви і цінності професійної діяльності дипломата, набуття нових професійних знань, формування та інтегрування знань про сутність і особистісний сенс роботи дипломата, узагальнювання інформації щодо уявлень про свою майбутню професійну діяльність, отримання знань про нові методики та аналізування складових професіоналізму дипломата і порівнювання їх з власними можливостями.